КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра філософії та методології науки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заст. директора
ННЦ «Інститут геології»
Всеволод ДЕМИДОВ
«29» 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності

для студентів ННЦ «Інститут геології»

Змістова частина 1 «Методологія наукових досліджень»

галузь знань Е «Природничі науки, математика та статистика»
освітній рівень Магістр
спеціальності Е4 Науки про землю
освітні програми Геологія. Геологія нафти і газу. Геофізика, гідрогеологія. Геоінформатика. Промислова геофізика і петрофізика.
Вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2025/ 2026
Семестр перший
Кількість кредитів ECTS 3
Мова викладання, навчання та оцінювання: українська
Форма заключного контролю: залік

Викладач: канд. філос. наук, доц. Павлов Юрій Валерійович

КИЇВ – 2025

Розробник канд.філос.наук, доцент кафедри філософії та методології науки

Павлов Юрій Валерійович _____

Затверджено «28» серпня 2025 р.

Зав. кафедри філософії та методології науки

_____ Сергій ПЕТРУЩЕНКОВ

Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол № 2 від 29.08. 2025 р.

Голова науково-методичної комісії _____Ірина МАСЛІКОВА

«29» 08 2025 року

Схвалено науково - методичною комісією ННЦ «Інститут геології»

Протокол № 1 від 29.08. 2025 р.

Голова науково-методичної комісії _____Всеволод ДЕМІДОВ

«29» 08 2025 року

ВСТУП

1. **Мета навчальної дисципліни** – *ознайомити студентів із сучасною методологією науки, дати їм можливість засвоїти сукупність методологічних засобів науки взагалі та їхньої фахової дисципліни зокрема, надати студентам знання та вміння, що створюють необхідне методологічне підґрунтя для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації науковій спільноті.*

2. **Попередні вимоги** до опанування або вибору навчальної дисципліни:
- *Успішне опанування навчальної дисципліни «Філософія»*
- *Знання теоретичних основ фахової дисципліни*

3. **Анотація навчальної дисципліни**:
Програма навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності» складається з двох змістових модулів: «Методологія наукових досліджень» та «Основи інтелектуальної власності». У модулі «Методологія наукових досліджень» розкривається зміст понять «методологія», «методика», «методи дослідження», розуміння науки як дослідження, розглядаються конкретно-науковий, загально-науковий та філософський рівні методології. Розглядається структура теоретичного та емпіричного знання в єдності з методами теоретичного та емпіричного дослідження. Висвітлюються методологічні проблеми нелінійної науки, які визначають стан сучасної методології науки.

4. **Завдання (навчальні цілі):**

Основним завданнями дисципліни є:
ознайомлення студентів із сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень; формування цілісного уявлення про науково-дослідницький процес; забезпечення освоєння навичок формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження; вдосконалення вміння пошуку, добору й опрацювання наукової інформації, точного формулювання мети, задач і висновків дослідження.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти України (другий (магістерський) рівень) вищої освіти галузь знань Е «Природничі науки, математика та статистика», спеціальність Е4 «Науки про землю», дисципліна забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

інтегральної:
Здатність розв'язувати задачі прикладного, дослідницького та інноваційного характеру, спеціалізовані завдання під час професійної діяльності у сфері геодезії, землеустрою, оцінки землі та нерухомого майна із застосуванням сучасних технологій, теоретичних положень та методів дослідження фізичної поверхні Землі.

загальних:
ЗК 1. Здатність до адаптації і дії в новій ситуації, пов'язаній з роботою за фахом та вміння генерувати нові ідеї в галузі гідрогеології

спеціальних (фахових) компетентностей:
СК1. Розуміння необхідності дотримання норм авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; сприйняття державної та міжнародної систем правової охорони інтелектуальної власності.

5. Результати навчання за дисципліною: (описуються з детальною достовірністю для розробки заходів оцінювання)

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	поняття наукового методу та методології, основні методи наукового дослідження: емпіричні, теоретичні, загальнонаукові; загальнонаукові методологічні принципи та їх зміну протягом розвитку науки	Лекція, , самостійна робота	Тест підготовка есе	6
1.2	сучасне методологічне представлення науки як складної системи та багатовимірного феномену. Ознаки наукового дослідження та його особливості в класичній та сучасній науці. Поняття об'єкту, суб'єкту, предмету наукового дослідження, істини та їх характеристики в постнекласичній науці	лекція, семінар, самостійна робота	тест підготовка есе	8
1.3	популярні методологічні моделі: гіпотетико-дедуктивну та емпіричну індуктивну, поняття факту, гіпотези і теорії, поняття абстрактних об'єктів теорії, процедури їхньої побудови (ідеалізація, конструювання). Роль фундаментальних і спеціальних теоретичних схем у дедуктивному розгортанні теорії. Роль емпіричних схем як необхідного посередника між теоретичною схемою і дослідом	лекція, семінар, самостійна робота	підготовка есе	10
1.4	складові системи засад науки: наукову картину світу, ідеали і норми наукового дослідження, філософські засади наукового дослідження, ознаки класичного, некласичного та постнекласичного типів наукової раціональності	лекція, самостійна робота	Тест, підготовка есе	8
1.5	характеристику сучасної глобальної наукової революції як становлення постнекласичної науки; зміну засад розуміння реальності в сучасній науковій картині світу; складність, темпоральність, цілісність як риси нового нелінійного світобачення; конструктивну роль динамічного хаосу як єдності порядку і безладу у становленні багатоманітності складних систем	самостійна робота, семінар	Тест, підготовка есе	7
2.1	розрізняти науку як систему знань, соціальний інститут та дослідницьку діяльність; розуміти історичну зміну системи засад науки як зміну типів наукової раціональності в процесі глобальних наукових революцій;	лекція, самостійна робота	підготовка есе	10
2.2	розрізняти метод, методологію, методику, техніку; усвідомлювати багаторівневість методології науки, різноманітність конкретно-наукових методології, розуміти норми наукового дослідження як методологічні принципи; використовувати вимоги до наукової теорії як загальнонаукові методологічні принципи	лекція, самостійна робота	підготовка есе	10
2.3	розуміти роль наукової спільноти для функціонування науки; розуміти методологічний контекст фундаментальних теоретичних проблем власної науки розуміти проблему несумірності парадигм та теорій у роботах Т. Куна та П. Фейерабенда та її витоки;	лекція, самостійна робота	підготовка есе	10
2.4	розрізняти загальнонаукові та спеціальні, емпіричні та теоретичні, кількісні та якісні методи; розрізняти та застосовувати методологічні процедури верифікації, обґрунтування і фальсифікації; розрізняти експеримент і спостереження, застосовувати процедури переходу від	лекція, самостійна робота	підготовка есе	8

	даних спостереження до емпіричних залежностей і наукових фактів			
2.5	розуміти єдність багатоманітності у світі як генетичну єдність, структурну організацію матерії в світі як результат його самоорганізації; розуміти зміну ролі фундаментальних теорій у нелінійному природознавстві порівняно з класичним	лекція, самостійна робота	підготовка есе	8
3.1	Вміти організувати командну розробку для ефективного вирішення поставленої задачі	самостійна робота	--/-	5
4.1	здатність працювати автономно	самостійна робота	підготовка есе	5
4.2	здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	самостійна робота	підготовка есе	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання (код) / *Програмні результати навчання*	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	4.1	4.2
ПРН03. Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН10. Демонструвати здатність до адаптації та дії в новій ситуації, пов'язаній з роботою за фахом, вміння генерувати нові ідеї в області гідрогеології, інженерної геології та екологічної геології						+	+	+	+	+	+	+	+	+

Структура навчальної дисципліни: *лекційні заняття, самостійна робота студента*

8. Схема формування оцінки (для першої частини навчальної дисципліни):
Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.5), що складає 40% від загальної оцінки та оцінювання практичної підготовки – результати навчання (вміння 2.1-2.5); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

8.1 Форми оцінювання студентів:

Семестрове оцінювання:

1. тести на лекціях (max. 18 балів, min. 11 балів)
2. два есе (max. 12 балів, min. 7 балів)
3. контрольна робота (max. 10 балів, min. 6 балів)

Тести на лекціях проводяться у формі експрес-контролю з 10 питань на завершенні лекції.

Есе оцінюється, виходячи з компетентностей, проявлених студентом на основі його самостійної роботи: здатності до автономної роботи та вміння шукати інформацію та користуватися нею.

Теми есе можуть бути сформульовані студентом самостійно, виходячи з програми.

Контрольна робота є письмовою відповіддю на одне з випадково обраних питань програми.

Підсумкове оцінювання ***у формі заліку:*** *максимальна оцінка 20 балів, рубіжна оцінка 12 балів.*

Підсумкове оцінювання у формі заліку не є обов'язковим, при відмові від участі у даній формі оцінювання студент не отримає відповідні бали до підсумкової оцінки.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою.

Підсумкова оцінка виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру, як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру (загальна сума балів за 2 змістові модулі) та балів, отриманих під час заліку

	Семестрова кількість балів		**Залік**	**Підсумкова оцінка**
	Змістовий модуль 1 «Методологія та організація наукових досліджень»	**Змістовий модуль 2 «Основи інтелектуальної власності»**		
Мінімум	*24*	*24*	*12*	*60*
Максимум	**40**	**40**	**20**	**100**

Студент не допускається до ***підсумкового оцінювання у формі заліку****, якщо під час семестру набрав менше 40 балів.*

Організація оцінювання: *Контроль 1-ої модульної частини навчальної дисципліни передбачає: написання експрес-тестів на лекційних заняттях, виконання контрольної роботи та написання двох есе (де студенти мають продемонструвати якість засвоєних знань та вирішити поставлені задачі використовуючи окреслені викладачем методи та засоби).* ***Підсумкове оцінювання навчальної дисципліни проводиться у формі письмового заліку.***

Шкала відповідності

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ
ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1 «МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

№ з/п	Назва лекції	Кількість годин	
		лекції	самостійна робота
МОДУЛЬ І «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ».			
1	Тема 1. Наука як дослідження	1	6
2	Тема 2. Методи та методологія	1	6
3	Тема 3. Методи емпіричного та теоретичного досліджень, структура емпіричного та теоретичного знання	2	8
4	Тема 4. Методологічні проблеми нелінійного природознавства як феномену постнеокласичної науки	2	6
5	Тема 5. Філософські засади лінійної наукової картини світу	2	8
6	Тема 6. Філософські засади сучасної нелінійної наукової картини світу	2	6
7	Тема 7. Множина методологічних систем	2	5
	Контрольна робота	2	
	Всього	**14**	**45**

Загальний обсяг навчальної дисципліни ***90*** *год.,* в тому числі:
Лекцій **– *28*** *год.*
Консультації – ***2*** *год.*
Самостійна робота **– *60*** *год.*

З них для змістового модуля 1 «Методологія та організація наукових досліджень»:
Лекцій ***–14*** *год.*
Консультації – ***1*** *год.*
Самостійна робота **– *45*** *год.*

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. для студ.-магістри усіх спец. / за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О.В.Руденко (ч. 2) К.: ВПЦ "Київський університет", 2018.
2. Добронравова І. С., Білоус Т. М., Комар О. В. Новітня філософія науки. – К., 2009. http://www.philsci.univ.kiev.ua
3. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія та методологія науки. Підручник. Київ: «Київський університет», 2008. http://www.philsci.univ.kiev.ua
4. Колесников О. В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.

Додаткова:

1. Добронравова І.С. Норми наукового дослідження в нелінійному природознавстві // Філософська думка. 1999. №4. С.36-48. http://www.philsci.univ.kiev.ua
2. Добронраврва І.С. Теоретична реконструкція нелінійних феноменів: епістемологічні засади та науковий дискурс. // Філософії освіти. PhilosophyofEducation №1(20)-2017 http://www.philosopheducation.com/index.php/ua
3. Добронравова І.С. Практична філософія науки. – Суми : Університетська книга, 2017.
4. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. // Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008, 718с. С.444-717.
5. Кун Томас. Структура наукових революцій. - К.: Port - Royal, 2001. - 228 с.
6. Фейерабенд П. Проти методу. Київ: Темпора, 2022.
7. Mandelbrot B. Fractal Geometry of Nature. Publisher: W. H. Freeman and Company, 1982
8. Peitgen H-O, Richter H. The Beauty of Fractals. Images of Complex Dynamical Systems. Germany^ Springer. 1986.
9. Prigogine I., Stengers I. Order out of Chaos. Bantam Books, 1984
10. Karl Popper Conjectures and Refutations. Routledge, 2002. Chapter 10.
11. Putnam H. Realism with a Human Face. Publisher: Harvard University Press, Year: 1992. Preface. Chapter 1.